

โครงการความมั่นคงศึกษา (Security Studies Project)

โครงการความมั่นคงศึกษาเริ่มขึ้นจากความมุ่งประสงค์ที่จะทดลองจัดตั้ง “think tank ด้านความมั่นคง” (Security Think Tank) ขึ้นในสังคมไทย ด้วยความตระหนักว่า สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในระดับโลก ระดับภูมิภาค และในระดับชาติของไทย ล้วนแต่เผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายนี้ล้วนเป็นผลสืบเนื่องอย่างสำคัญจากการสิ้นสุดของสงครามเย็นในปี 2532/2533 ตลอดจนรวมถึงการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นกับสหรัฐอเมริกาในวันที่ 11 กันยายน 2544 และในส่วนของไทยเอง หลังจากการยุติของสงครามคอมมิวนิสต์ภายในประเทศจนถึงเหตุการณ์ปล้นปืนค่ายทหารในจังหวัดนราธิวาสเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 ก็ปรากฏให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของปัญหาความมั่นคงไทย ที่ประเด็นความมั่นคงใหม่ไม่ได้ผูกติดอยู่กับเรื่องของสงครามเย็นเช่นในอดีต

ผลจากความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ทำให้รัฐและสังคมจำต้องเร่งสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับความท้าทายใหม่ที่เกิดขึ้นในบริบทต่างๆ

ดังนั้น ในช่วงปลายปี 2547 โครงการความมั่นคงศึกษาจึงถือกำเนิดขึ้น โดยเน้นการดำเนินกิจกรรมใน 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1) การวิจัยด้านความมั่นคง (Security Research)

เป็นโครงการวิจัยระยะสั้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของเจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงไทย ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาความมั่นคงที่ประเทศกำลังเผชิญ หรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

2) การเสวนาด้านความมั่นคง (Security Forum)

เป็นการเปิดเวทีเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นและประสบการณ์ ระหว่างนักวิชาการกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในประเด็นปัญหาความมั่นคง

3) เอกสารวิชาการด้านความมั่นคง (Security Paper)

โครงการได้จัดพิมพ์ “เอกสารความมั่นคงศึกษา” ออกเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาความมั่นคงในแง่มุมต่างๆ แก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคง และแก่สังคมไทยในวงกว้าง

โครงการความมั่นคงศึกษา มี รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข เป็นหัวหน้าโครงการฯ

จุดстарความมั่นคงศึกษา

กันยายน 2555

ฉบับที่ 114

จีนกับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
China and the Asia-Pacific Region

รชฎ ปราการพิลาศ
เขียน
สุรชาติ บำรุงสุข
บรรณาธิการ

สนับสนุนการพิมพ์โดย
สถาบันการข่าวกรอง
สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 114

จีนกับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง กันยายน 2555

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

การพิมพ์ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

เจ้าของ โครงการความมั่นคงศึกษา

ผู้ ปณ. 2030 ปณฝ. จุฬาลงกรณ์

กรุงเทพฯ 10332

E-mail : newsecproject@yahoo.com

: newsecproject@gmail.com

Website : <http://www.newsecurity.in.th>

โทรศัพท์และโทรสาร 0-2218-7275

บรรณาธิการ รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข

ผู้ช่วยบรรณาธิการ นางสาว กุลนันทน์ คັນธิก

ประจำกองบรรณาธิการ นางสาว นพมาศ ศิริเลิศ

นาย กิตติพิศ พุทธิวินิช

ที่ปรึกษา พลเอก วุฒินันท์ สีสายยุทธ

พลเรือเอก อมรเทพ ฌ บางช้าง

พลโท ภราดร พัฒนถาบุตร

พิมพ์ที่ บริษัท สแควร์ ปรีนซ์ 93 จำกัด

59, 59/1, 59/2 ซ.ปทุมวันวิถึ 30 ถ.สุขุมวิท 101

แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพฯ 10260

โทร. 0-2743-8045 แฟกซ์. 0-2332-5058

จีนกับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
China and the Asia-Pacific Region

สารบัญ

คำนำ	ก
จีนกับเอเชียแปซิฟิก	
- เกริ่นนำ	1
- นโยบายความมั่นคงและบทบาทของจีน ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20	2
- นโยบายความมั่นคงและบทบาทของจีน ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21	12
- ผลกระทบต่อเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก	20

คำนำ

“China is catching up slowly, but fast enough to alert Americans that their time of dominance is not forever”

Robert D. Kaplan (2010)

“A new world order, the future shape of which remains unclear, is being driven by China’s emergence as a global power”

Martin Jacques (2012)

ในสถานการณ์โลกปัจจุบันเห็นได้ชัดเจนถึงการก้าวขึ้นสู่ความเป็น “รัฐมหาอำนาจใหญ่” ของสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะก่อนหน้านี้ แม้จะถือกันว่า จีนเป็นรัฐมหาอำนาจ แต่หากพิจารณาจากสถานะทางทหารแล้วก็จะพบว่า ระบบอาวุธต่างๆ ของกองทัพจีนนั้นยังล้าหลังอยู่มาก จนมีการกล่าวล้อกันเล่นๆ เสมอว่า กองทัพจีนเป็นเสมือน “พิพิธภัณฑสถานเคลื่อนที่” เพราะยุทธโศปกรณ์ต่างๆ เป็นระบบอาวุธเก่า หรือมีระดับของเทคโนโลยีทหารที่เปรียบเทียบกับกองทัพสหรัฐอเมริกา และกองทัพรัสเซียแต่อย่างใด และในทางเศรษฐกิจก็เช่นกัน จีนไม่ได้มีขีดความสามารถทางเศรษฐกิจเท่าใดนัก เป็นแต่เพียงมีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ แต่การพัฒนาของระบบเศรษฐกิจยังไม่ก้าวหน้า

แต่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะพิจารณาจากมิติทางเศรษฐกิจ หรือทางทหารก็ตาม จะพบว่าจีนเติบโตใหญ่มาก วันนี้กองทัพจีนมีขีดความสามารถทางทหารและระบบอาวุธต่างๆ ที่สามารถแข่งขันได้กับสหรัฐอเมริกา และในทางเศรษฐกิจก็เห็นได้ชัดของความเป็น “มหาอำนาจใหญ่” ทางเศรษฐกิจโลกอีกด้วย ภายใต้อิทธิพลใหญ่เช่นนี้ จีนได้ขยายบทบาททางการเมืองและความมั่นคงไปยังภูมิภาคต่างๆ และหนึ่งในนั้นก็คือ ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งแต่

เดิมเป็นเสมือน “เขตอิทธิพลเก่า” ของสหรัฐอเมริกา หรือบางคนอาจจะถือว่า มหาสมุทรแปซิฟิกก็คือ “ทะเลสาบอเมริกัน” (The American Lake) และ ทะเลสาบนี้มีกองทัพเรือที่ 7 เป็นผู้ดูแล

แม้ในบางช่วงบางเวลา อาจจะมี “กองเรือแปซิฟิก” (The Pacific Fleet) ของสหภาพโซเวียตรัสเซียเข้ามาทำหายเช่นในยุคสงครามเย็นอยู่บ้าง แต่ หลังจากการสิ้นสุดของสงครามเย็นแล้ว พื้นที่ส่วนนี้ก็กลับสู่การเป็น “ทะเลสาบอเมริกัน” อีกครั้ง

นอกจากนี้ความขัดแย้งในยุคปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการอ้างกรรมสิทธิ์ทับซ้อนเหนือหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ ไม่ว่าจะเป็นกรณีของสเปนและพาราเซลก็ตาม เห็นได้ถึงความท้าทายใหม่ที่เกิดจากการขยายอำนาจทางทะเลของ จีนในเอเชีย-แปซิฟิก วันนี้ต้องยอมรับว่า กองทัพเรือจีนได้รับการพัฒนาจากการเป็น “Brown Navy” ไปสู่ความเป็น “Blue Navy” มากขึ้น และเป็น กองเรือรบที่มีความทันสมัยอย่างมาก ไม่ใช่เป็น “พิพิธภัณฑสถานเรือรบ” อีกต่อไป

ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ หัวข้อเรื่องของ “จีนกับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก” จึงเป็นประเด็นที่นักความมั่นคงจะต้องให้ความสนใจ และ ขณะเดียวกันก็จะต้องค้นคว้ามากขึ้น เพราะประเด็นนี้จะเป็นปัญหายุทธศาสตร์ระยะยาวสำหรับรัฐบาลไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าใคร จะมาเป็นรัฐบาลที่กรุงเทพฯ ก็ตาม !

โครงการความมั่นคงศึกษาขอขอบคุณ คุณ รัชฎา ปรากฏการพิลาศ ที่กรุณาจัดทำต้นฉบับในเรื่องนี้เพื่อเผยแพร่เป็นความรู้ อย่างไรก็ตาม ทักษะที่ปรากฏในจุลสารฯ นี้เป็นความเห็นส่วนบุคคล ไม่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานใดๆ ทั้งสิ้น

โครงการความมั่นคงศึกษา

๑ เกริ่นนำ

นโยบายความมั่นคงของจีนต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในช่วงศตวรรษที่ 21 มีความซับซ้อนอย่างมาก เพราะนับตั้งแต่เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 จีนได้ดำเนินนโยบายความมั่นคงต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในลักษณะที่มีความร่วมมือและความขัดแย้งกับประเทศในภูมิภาค ซึ่งโดยภาพรวมแล้ว นโยบายความมั่นคงของจีนต่อภูมิภาคดำเนินไปในลักษณะที่แข่งกร้าวต่อประเทศในภูมิภาค

กระทั่งเมื่อปี ค.ศ. 2009 ที่นายบารัก โอบามา ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา การเปลี่ยนแปลงความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ได้เกิดขึ้น กล่าวคือ สหรัฐฯ ได้กลับมาให้ความสำคัญต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกหลังจากที่สหรัฐฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อภูมิภาคนี้เป็นเวลานานภายหลังจากการสิ้นสุดของสงครามเวียดนาม การที่สหรัฐฯ ไม่ให้ความสำคัญต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกได้เป็นช่องทางให้จีนสามารถขยายอิทธิพลเข้ามารอบคลุมภูมิภาค ซึ่งการกลับเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคของสหรัฐฯ เป็นสัญญาณที่บ่งบอกว่า ในช่วงทศวรรษที่สอง และทศวรรษต่อๆ ไป ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะเป็นภูมิรัฐศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อเสถียรภาพและความเป็นไปของระบบระหว่างประเทศที่กำลังจะเปลี่ยนผ่านจากระบบขั้วอำนาจเดียว (unipolar) ไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ (multipolar)

บทความนี้จึงจะได้อธิบายถึงนโยบายความมั่นคงของจีนต่อภูมิภาค

เอเชียแปซิฟิกในช่วงศตวรรษที่ 21 ที่จะส่งผลต่อเสถียรภาพในภูมิภาค ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงของจีนในช่วงศตวรรษที่ 21 มีความสืบเนื่องกับนโยบายความมั่นคงในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ดังนั้น จึงจะขอกล่าวถึงนโยบายความมั่นคงของจีนในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 และศตวรรษที่ 21 ควบคู่กัน

๑) นโยบายความมั่นคงและบทบาทของจีนในช่วงปลายศตวรรษที่ 20

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 ที่พรรคคอมมิวนิสต์ได้ปกครองจีน นโยบายความมั่นคงของจีนต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกก็ดำเนินไปในลักษณะของการแผ่ขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ให้ครอบคลุมภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก¹ ซึ่งการดำเนินนโยบายในช่วงเวลาดังกล่าวของเหมาเจ๋อตุง ได้มีการรับรู้ว่า สหรัฐฯ คือ ภัยคุกคามความมั่นคงของจีน ดังนั้น สงครามเกาหลีในปี ค.ศ. 1950 ที่จีนได้สนับสนุนเกาหลีเหนืออย่างชัดเจน ด้วยการส่งกำลังไปช่วยเกาหลีเหนือ จึงเป็นนโยบายรูปแบบหนึ่งของการขยายลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาค ขณะเดียวกันก็เป็นการดำเนินการต่อต้านนโยบายการปิดล้อมจีนของสหรัฐฯ ไปในอีกทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 1969 จีนก็ได้ปรับเปลี่ยนนโยบายความมั่นคงในภูมิภาคเสียใหม่ เพราะในปี ค.ศ. 1969 ได้เกิดการปะทะทางทหารระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียตที่เกาะเงินเป่า (Zhenbao Island) การปะทะครั้งนั้นสร้างความเสียหายแก่จีนเป็นอย่างมาก เหมาเจ๋อตุงและผู้นำจีนคนอื่นๆ ได้รับรู้ว่า โซเวียตคือภัยคุกคามความมั่นคงของจีน จากสถานการณ์ที่จีนไม่สามารถต้านทานการขยายอำนาจของโซเวียตได้ตามลำพัง ประกอบกับ

---

¹ เชียน ฉีระวิทย์, นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน. (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2540), หน้า 12.

ผู้นำจีนได้รับรู้ถึงสถานการณ์ในประเทศที่ปกครองด้วยลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วยกันอย่างเชกโกสโลวาเกียที่ถูกโซเวียตรุกราน ด้วยเหตุผลที่เชกโกสโลวาเกียไม่ดำเนินแนวทางลัทธิคอมมิวนิสต์ตามแบบอย่างของโซเวียต ได้เป็นปัจจัยผลักดันให้จีนจำต้องสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 1971-1972 เพื่อให้สหรัฐฯ เข้ามาถ่วงดุลอำนาจกับโซเวียต

หลังจากการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสหรัฐฯ สถานการณ์ทางการเมืองภายในของจีนก็ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในปี ค.ศ. 1976 ด้วยในปี ค.ศ. 1976 ผู้นำจีนรุ่นที่ 1 คือ เหมาเจ๋อตุง และนายกรัฐมนตรีโจว เอินไหล ได้ถึงแก่กรรม และในอีก 2 ปีต่อมา ผู้นำจีนรุ่นที่ 2 เต็งเสี่ยวผิงได้ขึ้นสู่อำนาจ การขึ้นสู่อำนาจของเต็งเสี่ยวผิงได้นำการเปลี่ยนแปลงไปสู่นโยบายความมั่นคงของจีน กล่าวคือ เต็งเสี่ยวผิงได้ยุติการสนับสนุนการปฏิวัติและการต่อสู้ทางชนชั้นแก่พรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศต่างๆ ทั้งนี้โดยถือว่าการปฏิวัติเป็นกิจการทางการเมืองภายในของแต่ละประเทศ ขณะเดียวกันจีนก็พร้อมที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับประเทศที่มีระบอบการปกครองที่แตกต่างกับจีน² ท่าทีที่เปลี่ยนแปลงไปของจีนส่งผลให้นานาประเทศไว้วางใจและมีมุมมองต่อจีนอย่างเป็นมิตรมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประสบปัญหาภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์

ขณะเดียวกัน เต็งเสี่ยวผิงได้ปรับเปลี่ยนฐานคิดต่อนโยบายความมั่นคงของจีนเสียใหม่ โดยการกำหนดแนวทางที่ต้องแก้ไขปัญหาความยากจนในสังคมจีน และพัฒนาไปสู่สังคมที่มีความพหุมีพหุภิน และอยู่ดีมีสุขโดยถ้วนหน้า เพื่อให้จีนเป็นประเทศสังคมนิยมที่ทันสมัย ซึ่งการจะบรรลุวัตถุประสงค์ของแนวทางดังกล่าว เต็งเสี่ยวผิงได้ดำเนินการตามแนวทางที่สำคัญ³

² เฟิ่งอ๋าง, หน้า 19.

³ สิทธิพล เครือรัฐติกาล, “นโยบายต่างประเทศของจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง

ดังนี้

1) การปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นทางการเป็นมิตรกับสหรัฐฯ ญี่ปุ่น และยุโรปตะวันตก เพื่อให้นานาชาติได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัย เกิดการลงทุนและการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินในกลุ่มประเทศตะวันตก

2) การเปิดประเทศตามแนวคิด “สี่ทันสมัย” อันประกอบด้วย การพัฒนาการเกษตรกรรม การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาด้านการทหาร และการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผลลัพธ์ของการพัฒนาประเทศตามแนวนโยบาย 4 ทันสมัยของเติ้ง-เสี่ยวผิงประสบความสำเร็จด้วยดี จีนมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจนับตั้งแต่วางกลางทศวรรษที่ 1990 สูงอย่างต่อเนื่อง และได้ส่งผลให้จีนสามารถนำงบประมาณไปพัฒนาพลังอำนาจแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาศักยภาพกองทัพจีนให้ทันสมัยเทียบเท่ากับประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ

เป็นปกติวิสัยที่เมื่อใดก็ตามที่ประเทศใดประเทศหนึ่งมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ก็ย่อมที่จะนำปัจจัยของความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจมาสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทางการทหาร และเงินได้เป็นหนึ่งในตัวอย่างเหล่านั้น ความสัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาประเทศตามแนวนโยบายสี่ทันสมัยได้เห็นผลเป็นรูปธรรมตั้งแต่วางกลางทศวรรษที่ 1990 (ปลายศตวรรษที่ 20)⁴ ที่นานาชาติได้ให้ความสำคัญต่อจีนในฐานะประเทศมหาอำนาจเกิดใหม่ที่จะมีส่วนได้ส่วนเสียต่อระเบียบระหว่างประเทศ ซึ่งการผงาดขึ้นมาของจีน ก็ทำให้ประเทศมหาอำนาจในระบบโลกขั้วอำนาจ

เฉียงใต้ในยุคปฏิรูปเศรษฐกิจ,” [ออนไลน์], 26 กุมภาพันธ์ 2555. แหล่งที่มา : http://kositthiphon.blogspot.com/2008/12/blog-post_237.html

⁴ Hugh White and Brendan Taylor, “A Rising China and American Perturbations,” in **Security Politics in the Asia-Pacific**, ed. William T. Tow (New York : Cambridge University Press, 2009), p. 103.

เดี่ยวอย่างสหรัฐฯ ย่อมจะต้องเฝ้าพิจารณาบทบาทของเงินอย่างใกล้ชิดและ
ย่อมที่จะส่งผลกระทบต่อสถานภาพและบทบาทเดิมของสหรัฐฯ

ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงของเงินในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 (กลาง
ทศวรรษที่ 1990) เป็นนโยบายที่สืบเนื่องมาจากนโยบายการเปิดประเทศและ
นโยบายสีทันสมัย ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเป็นสำคัญ โดยเน้นการสร้าง
สถานะของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนานาประเทศ เพื่อให้เกิดสถานะแวดล้อม
ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศของจีน ผู้นำเงินในยุคปลายศตวรรษที่
20 อย่างเจียงเจ๋อหมิน หลี่เผิง และจูหลงจี ได้ตระหนักว่า จีนควรดำเนิน
นโยบายที่เปิดกว้างต่อการดำเนินนโยบาย เพื่อให้จีนสามารถรักษาระดับการ
พัฒนาประเทศในระยะยาวได้ นอกจากนี้ ผู้นำเงินในยุคกลางทศวรรษที่ 1990
ได้ตระหนักว่า จีนจะต้องสร้างโอกาสผ่านการปฏิสัมพันธ์กับประเทศอุตสาหกรรม
ชั้นนำ เพื่อปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจีนให้สามารถเข้าสู่ระบบ
เศรษฐกิจโลก และโยกย้ายปัจจัยการผลิต รวมทั้งวิทยาการแขนงต่างๆ จาก
ต่างประเทศเข้าสู่จีน

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ได้มีเหตุการณ์ที่สำคัญหลายเหตุการณ์
ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะสำคัญของนโยบายการต่างประเทศและความมั่นคง
ของจีน เหตุการณ์ที่สำคัญ ได้แก่⁵

1) วิกฤตการณ์การเดินทางเรือขบวนเรือธงประชาชนไต้ยที่จตุรัสเทียน-
อันเหมิน ภายหลังวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินในปี ค.ศ. 1989 ประชาคม
ระหว่างประเทศได้ประณามการดำเนินการปราบปรามนักศึกษาของรัฐบาล
จีน สถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระหว่างจีนกับประเทศในโลก

---

⁵ จีระพร จีระนันท์กิจ, นโยบายต่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อ
สหรัฐอเมริกา (ค.ศ. 1993-2001). (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2546), หน้า 77-82.

ตะวันตกที่นำโดยสหรัฐฯ เป็นไปในทิศทางที่ไม่ราบรื่นนัก สิ่งสำคัญของรัฐบาลจีนภายหลังวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินจึงอยู่ที่การฟื้นฟูประเทศ และรักษาระดับการพัฒนาประเทศให้ต่อเนื่อง เพื่อมิให้การพัฒนาประเทศที่จีนดำเนินการตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 ต้องยุติลง⁶ และในขณะเดียวกัน จีนได้ดำเนินการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับต่างประเทศเพื่อให้จีนสามารถรักษาสถานภาพให้เป็นที่ยอมรับในประชาคมระหว่างประเทศ กระทั่งถึงกลางทศวรรษที่ 1990 ความพยายามของจีนได้สัมฤทธิ์ผล จีนสามารถฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจและโลกตะวันตก รวมทั้งได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศอื่นๆ นอกจากนี้ ผลสำเร็จของการพัฒนาประเทศตามนโยบายสี่ทันสมัยของเติ้งเสี่ยวผิง ได้มีส่วนสำคัญต่อการยกระดับสถานภาพของจีนให้เป็นประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ขนาดใหญ่ ที่มีความเป็นตัวของตัวเองในการเมืองระหว่างประเทศได้อย่างมีเสถียรภาพ

2) สถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนไปมีผลต่อทัศนคติของจีน ในช่วงเวลาปลายศตวรรษที่ 20 เป็นช่วงเวลาที่สำคัญของสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ถึงจุดตกต่ำอย่างถึงที่สุดประเทศที่เคยปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ต่างเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองให้มาเป็นระบอบประชาธิปไตย⁷ กระแสความตกต่ำของลัทธิสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ได้ผลักดันให้ลัทธิสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ต้องพัฒนาตัวเอง ซึ่งจีนก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและยุทธศาสตร์ของจีน เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของจีน และเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของลัทธิสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในจีนด้วย

---

⁶ Russell Ong, *China's Security Interests in the 21st Century*. (Oxon : Abingdon, 2007), p. 16.

⁷ Michael Mastanduno, "The United States : Regional Strategies and Global Commitments," in *Security Politics in the Asia-Pacific*, ed. William T. Tow, p. 68.

ดังนั้น จีนจำเป็นต้องปรับตัวเพราะถ้าปราศจากการปรับตัวก็มีความเป็นไปได้ที่จีนจะดำเนินตามรอยโซเวียตและประเทศสังคมนิยมประเทศอื่นๆ ในยุโรปตะวันออก

3) การได้รับมอบคืนดินแดนฮ่องกงและมาเก๊า ฮ่องกงและมาเก๊าเป็นดินแดนที่จีนให้สหราชอาณาจักรและโปรตุเกสเช่าตามสนธิสัญญาที่ทำไว้กับจีนตามลำดับ และในสนธิสัญญาได้กำหนดให้ส่งมอบดินแดนทั้งสองคืนในปี ค.ศ. 1997 และ ค.ศ. 1999 ตามลำดับ หากแต่การส่งมอบคืนดินแดนทั้งสองให้แก่จีนกลับไม่ได้เป็นไปอย่างราบรื่น⁸ เพราะเมื่อจีนแสดงเจตนาธรรมณ์ที่จะไม่ต่อสัญญาเช่ากับสหราชอาณาจักรและโปรตุเกส ส่งผลให้การเจรจาเป็นไปอย่างยากลำบาก ในขณะที่จีนก็ยืนยันในหลักการที่ต้องการผนวกฮ่องกงและมาเก๊าคืนตามวัตถุประสงค์ของการรวมประเทศ แม้ต่อมาจะสามารถเจรจากันได้ จีนยังต้องดำเนินกุศโลบายทางการทูตเพื่อเจรจาในเชิงรายละเอียดและแก้ไขปัญหามากมาย โดยจีนได้ประกาศให้ดินแดนทั้งสองเป็นเขตปกครองพิเศษ และนำ “นโยบายหนึ่งประเทศสองระบบ” มาใช้ การได้ฮ่องกงและมาเก๊า กลับคืนมาได้สร้างความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในจีน และยังเป็นการสิ้นสุดของความอับยศที่จีนได้รับจากยุคอาณานิคมเป็นจุดสิ้นสุดของลัทธิอาณานิคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออก และสิ่งสำคัญที่จีนได้รับจากการรวมประเทศ คือ การที่จีนสามารถนำเอาเศรษฐกิจทั้งสองมาไว้ในการบริหารจัดการของจีน ซึ่งส่งผลต่อการยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจของจีน นอกจากนี้ การที่จีนสามารถรวมฮ่องกงและมาเก๊าได้สำเร็จ ก็กำลังจะถูกนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาการรวมประเทศของไต้หวันได้ในอนาคต

---

⁸ David W. Lovell, *Asia-Pacific Security Policy Challenges*. (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 2003), p. 65.

4) **วิกฤตการณ์เศรษฐกิจในเอเชีย** วิกฤตการณ์เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในเอเชียในปี ค.ศ. 1997 ได้ส่งผลกระทบต่อทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ต้องประสบภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม จีนได้แสดงศักยภาพทางเศรษฐกิจด้วยการไม่ลดค่าเงินหยวน อันเป็นการประคับประคองสถานการณ์⁹ อีกทั้งจีนยังได้ช่วยเหลือทางการเงินแก่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ภาพลักษณ์ของจีนจากการดำเนินนโยบายดังกล่าวได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากประเทศในภูมิภาค

สถานการณ์ของระบบระหว่างประเทศในช่วงภายหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น ประเทศต่างๆ ในโลกได้ปรับให้เข้ากับระเบียบระหว่างประเทศในยุคหลังสงครามเย็น ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะเรื่องของขั้วอำนาจที่มีสหรัฐฯ กลายเป็นประเทศมหาอำนาจประเทศเดียวที่มีกำลังอำนาจแห่งชาติที่เข้มแข็งที่สุด ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร ทั้งนี้ในการรับรู้ของจีนนั้น จีนไม่ประสงค์ที่จะให้เกิดภาวะขั้วอำนาจเดียวที่มีหนึ่งประเทศที่กำหนดความเป็นไปของโลก อันจะนำไปสู่แนวคิดการครองความเป็นเจ้า ซึ่งจีนได้แสดงจุดยืนต่อต้านลัทธิครองความเป็นเจ้ามาตั้งแต่ยุคอดีต โดยจีนสนับสนุนระบบหลายขั้วอำนาจ ที่ประกอบด้วยประเทศมหาอำนาจหลายขั้ว เพราะลักษณะของระบบหลายขั้วอำนาจจะทำให้จีนสามารถมีบทบาทในการกำหนดความเป็นไปของการเมืองระหว่างประเทศได้มากขึ้น และสามารถดำเนินนโยบายต่างประเทศได้อย่างอิสระ นอกจากนี้ จีนปรารถนาที่จะเห็น

---

⁹ Avery Goldstein, **Rising to Challenge : China's Grand Strategy and International Security**. (Singapore : National University of Singapore, 2008), p. 48.

ระเบียบโลกที่สร้างความเสมอภาคและโอกาสแก่ทุกๆ ประเทศ¹⁰

การล่มสลายของโซเวียตในฐานะขั้วมหาอำนาจหนึ่งได้นำไปสู่การสิ้นสุดของยุคสงครามเย็น การสิ้นสุดของยุคสงครามเย็นได้ทำให้จีนสูญเสียประเทศพันธมิตรร่วมอุดมการณ์สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ไปเป็นจำนวนมาก การล่มสลายของระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในโซเวียต และยุโรปตะวันออก ได้ส่งผลให้สถานภาพของจีนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศที่จีนได้ผลักดัน การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจและการทหารตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของระบบระหว่างประเทศดังกล่าว ประกอบกับสงครามอ่าวเปอร์เซียในปี ค.ศ. 1991 ทำให้จีนได้ตระหนักว่าศักยภาพทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีความสำคัญต่อการสร้างพลังอำนาจแห่งชาติของจีนเป็นอย่างมาก¹¹

จากสถานการณ์ของระบบระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงภายหลัง การสิ้นสุดของยุคสงครามเย็นได้ผลักดันให้จีนจำต้องปรับเปลี่ยนนโยบาย การต่างประเทศและความมั่นคงให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน ระบบระหว่างประเทศ โดยที่จีนได้ยึดถือหลักการดำเนินนโยบายการต่าง- ประเทศ และความมั่นคงที่สำคัญ ดังนี้¹²

- 1) การรักษาสันติภาพของโลก จีนมีนโยบายต่อต้านลัทธิการครอง

---

¹⁰ Liselotte Odgaard, *The Balance of Power in Asia-Pacific Security : US-China Policies on Regional Order*. (London : Routledge, 2007), p. 55.

¹¹ Avery Goldstein, *Rising to Challenge : China's Grand Strategy and International Security*, pp. 37-38.

¹² Li Huaqiu, "China's Foreign Policy," [Online]. 26 February 2012. Available from : <http://www.chinaembassy.org/eng/zmgx/zgwjzc/t35078.htm>

ความเป็นเจ้า ต่อด้านการใช้เหตุผลทางเชื้อชาติ ศาสนา และสิทธิมนุษยชน ในการแทรกแซงกิจการภายใน และอธิปไตยของประเทศอื่นๆ

2) การยึดมั่นในเรื่องหลักการอำนาจอธิปไตย และการรักษาบูรณภาพของดินแดน จีนยึดมั่นต่อจุดยืนของจีนต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้น ในระบบระหว่างประเทศ

3) การดำเนินนโยบายเปิดประเทศในลักษณะที่เปิดกว้าง จีนมีนโยบายที่จะเปิดประเทศเพื่อปฏิสัมพันธ์กับประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา เพื่อสถาปนาความร่วมมือบนรากฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน โดยที่จีนจะพยายามส่งเสริมการสร้างระเบียบระหว่างประเทศที่มีความเป็นธรรมทางการเมืองและเศรษฐกิจแก่ทุกๆ ประเทศ

4) การสร้างความสัมพันธ์ในเชิงความร่วมมือ จีนประสงค์ที่จะพัฒนาและกระชับความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ที่มีระบอบการปกครองที่เหมือนและแตกต่างกับจีน

5) การสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จีนประสงค์ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้มีเสถียรภาพเพื่อเป็นเสาหลักในการรักษาสันติภาพของโลก

6) การพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน จีนประสงค์ที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้เกิดสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค ขณะที่ปัญหาที่ค้างคามามากยุคอดีต จีนจะระงับ แต่จีนจะแสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่างเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

7) การสร้างความสมานฉันท์กับประเทศกำลังพัฒนา จีนจะให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ การพาณิชย์ เทคโนโลยี และจะแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อประเทศกำลังพัฒนาเพื่อการรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน

8) การส่งเสริมสถานภาพของประเทศ จีนจะดำเนินการผ่านการทูต

และการเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมภาพพจน์และเพิ่มอิทธิพลของจีน

เมื่อพินิจพิเคราะห์แล้ว เป้าประสงค์สำคัญของนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงของจีน สามารถจำแนกออกได้เป็น

1) ในระดับภายในประเทศ จีนได้พัฒนาเศรษฐกิจ และปรับปรุงประเทศให้มีความทันสมัยเพื่อให้ทัดเทียมกับประเทศตะวันตก

2) ในระดับภูมิภาค นอกจากการเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ จีนประสงค์ที่จะแสวงหาความร่วมมือด้านการพัฒนาและแก้ไขข้อพิพาทต่างๆ ให้ลุล่วง โดยที่จีนจะดำเนินนโยบายในท่าทีของความเป็นมิตร ไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่นๆ จีนจะไม่รุกรานประเทศอื่นๆ และจะไม่มีดำเนินการลัทธิความเป็นเจ้าใดๆ ทั้งสิ้น

การดำเนินการด้านความมั่นคงของจีนในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 (กลางทศวรรษที่ 1990) ถึงช่วงสิ้นสุดของศตวรรษที่ 20 ได้ชี้ให้เห็นถึงนโยบายความมั่นคงของจีนที่มีความต่อเนื่องจากยุคผู้นำจีนรุ่นที่ 2 ตั้งเสียวิง และดูเหมือนว่าจะมีพัฒนาการ โดยมีดัชนีชี้วัดจากสถานภาพและบทบาทของจีนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศที่มีความสำคัญมากขึ้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้สนับสนุนต่อเสถียรภาพของจีน

สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็นได้ผลักดันให้การดำเนินนโยบายความมั่นคงของจีนเป็นไปด้วยความรัดกุม และการที่จีนมีจุดยืนด้านนโยบายความมั่นคงที่ชัดเจนได้มีส่วนต่อการที่จีนสามารถดำเนินนโยบายได้ตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมสถานภาพของจีนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ สถานภาพที่เข้มแข็งขึ้นของจีนมีส่วนต่อสัมพันธ์ภาพที่ราบรื่นระหว่างจีนกับนานาประเทศ ทั้งนี้ ปัญหาข้อพิพาทในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 มาจากข้อพิพาททางเศรษฐกิจ-การพาณิชย์ หรือ

ข้อพิพาททางการทหาร¹³

๑ นโยบายความมั่นคงและบทบาทของจีนในช่วงต้นศตวรรษที่ 21

นับตั้งแต่ก้าวเข้าสู่ช่วงทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 21 าระบระหว่างประเทศยังคงมีลักษณะเป็นระบบขั้วอำนาจเดียวที่นำโดยสหรัฐฯ ประเทศที่มีศักยภาพทางกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจและการทหารที่เข้มแข็งที่สุด และเป็นช่วงเวลาที่มีความเข้มแข็งของจีนที่สั่งสมมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 ถึงกลางทศวรรษที่ 1990 ได้เห็นผลเป็นรูปธรรม กล่าวคือ อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนที่สูงในช่วงทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 21 ได้สนับสนุนต่อความสามารถระดับสถานะภาพของจีนให้กลายเป็นประเทศมหาอำนาจใหม่ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ และเป็นปกติวิสัยที่การผงาดขึ้นมาของจีนย่อมที่จะเป็นสิ่งที่ทำลายสถานภาพและบทบาทการเป็นประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ ในระบบขั้วอำนาจเดียว ดังนั้น สหรัฐฯ จึงพิจารณาการก้าวขึ้นมาของจีนอย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตาม ประเทศมหาอำนาจระดับรองอื่นๆ ไม่ได้ปรารถนาที่จะตกอยู่ภายใต้ระบบโลกขั้วอำนาจเดียวสักเท่าใดนัก โดยที่ประเทศมหาอำนาจระดับรองต่างได้รวมตัวกันเป็นพันธมิตรในกรอบความร่วมมือต่างๆ เพื่อถ่วงดุลกับสหรัฐฯ ภายใต้กรอบความร่วมมือในลักษณะของความร่วมมือด้านอำนาจอ่อน เช่น กรอบความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากการถ่วงดุลกับประเทศมหาอำนาจในลักษณะของอำนาจอ่อนจะสามารถเหนี่ยวรั้งอิทธิพลของสหรัฐฯ ได้ดีกว่าการถ่วงดุลในลักษณะของอำนาจหนัก อีกทั้ง การถ่วงดุลในลักษณะดังกล่าวจะยับยั้ง หรือชะลอการดำเนินการใช้มาตรการทางทหารของสหรัฐฯ ให้ต้องประสพกับความยากลำบากมากขึ้น

¹³ เขียน ซีระวิทย์, นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน, หน้า 130.

อย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่มในกรอบความร่วมมือในลักษณะอำนาจอ่อนอาจจะยังไม่สามารถถ่วงดุลกับสหรัฐฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสักเท่าใดนัก เนื่องจากประเทศมหาอำนาจระดับรองต่างได้รับผลประโยชน์จากระบบโลกขั้วอำนาจเดียวอยู่ และในช่วงทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 21 ได้มีเหตุการณ์สำคัญที่มีส่วนต่อการสั่นคลอนสถานภาพความเป็นเจ้าของสหรัฐฯ ในระบบโลกขั้วอำนาจเดียว และเป็นเหตุการณ์ที่ดูจะเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการเป็นมหาอำนาจของจีนในอนาคต เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 21 ได้แก่

1) เหตุการณ์การก่อวินาศกรรมสถานที่สำคัญในสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 กลุ่มก่อการร้ายอัลกออิดะห์ได้ก่อวินาศกรรมสถานที่สำคัญในสหรัฐฯ ภายหลังจากการก่อวินาศกรรมนาย จอร์จดับเบิลยูบุช ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ในขณะนั้น ได้ดำเนินนโยบายการปราบปรามขบวนการก่อการร้ายด้วยการส่งกองทัพสหรัฐฯ เข้าไปปฏิบัติการทางทหารในอัฟกานิสถานในปี ค.ศ. 2001

2) สงครามอิรักในปี ค.ศ. 2003 เดือนมีนาคม ค.ศ. 2003 จอร์จดับเบิลยู บุช ได้ตัดสินใจประกาศสงครามกับอิรัก ด้วยเหตุผลที่อิรักได้ครอบครองอาวุธอานุภาพทำลายล้างสูงคุกคามความมั่นคงของสหรัฐฯ โดยที่สหรัฐฯ ได้ดำเนินการฝ่ายเดียว (unilateral) ไม่ได้ดำเนินการขอมติจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติแต่อย่างใด

3) วิกฤตการณ์เศรษฐกิจโลกในปี ค.ศ. 2008 ภายหลังจากสิ้นสุดของสงครามเย็น ระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมได้เฟื่องฟูเป็นอย่างมาก ประเทศต่างๆ ได้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่ให้บทบาทแก่ภาคเอกชนในการบริหารจัดการเศรษฐกิจให้เป็นไปได้ไปในในแนวคิดเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ เกิดการโยกย้ายของเงินทุนไปอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ บทบาทขององค์กรระหว่างประเทศ

อาทิ สหประชาชาติ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารโลก องค์การ-
การค้าโลก ก็ได้ดำเนินการภายใต้การควบคุมของสหรัฐฯ อย่างไรก็ตามในปี
ค.ศ. 2008 ได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในสหรัฐฯ และสหภาพยุโรป ซึ่งวิกฤตการณ์
เศรษฐกิจครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อสถานภาพของการเป็นมหาอำนาจในระบบ
โลกขั้วอำนาจเดียวอย่างสหรัฐฯ

เหตุการณ์ทั้งสามที่ได้เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 21
เป็นปัจจัยที่ลดทอนศักยภาพของสหรัฐฯ โดยที่จุดเริ่มต้นสำคัญที่ได้บั่นทอน
ศักยภาพของสหรัฐฯ นั่นคือ การก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจเดี่ยวภาย-
หลังการสิ้นสุดของสงครามเย็นที่สหรัฐฯ ได้ใช้โอกาสดังกล่าวเข้าดำเนินการ
เผยแพร่อุดมการณ์เสรีนิยมและความเป็นตะวันตกไปในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก
การเผยแพร่อุดมการณ์ดังกล่าวได้ทำให้เกิดกระแสการตอบรับ และกระแส
การต่อต้านในพื้นที่ต่างๆ หากแต่ในพื้นที่อื่นๆ ที่มีความเข้มแข็งทางอัตลักษณ์
เช่น ภูมิภาคตะวันออกกลางที่มีอัตลักษณ์ของความเป็นมุสลิมที่เข้มแข็ง จึง
ส่งผลให้เกิดการต่อต้านค่านิยมความเป็นตะวันตกที่ชาวมุสลิมคิดเห็นว่าเป็น
สิ่งที่คุกคามต่อความเป็นตัวตนของชาวมุสลิม ฯลฯ ได้เร่งเร้าให้มีการตอบโต้
ต่อนโยบายการครองความเป็นเจ้าของสหรัฐฯ ผ่านการดำเนินการของขบวนการ-
การก่อการร้าย ดังนั้น การก่อวินาศกรรมสถานที่สำคัญในสหรัฐฯ เมื่อ
วันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 จึงเป็นสัญญาณของการตอบโต้นโยบายของ
สหรัฐฯ และมีนัยยะที่แสดงให้เห็นถึงการปะทะทางอารยธรรม (The Clash
of Civilizations)

ภายหลังเหตุการณ์วันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 รัฐบาลสหรัฐฯ ได้
ส่งกองทัพเข้าไปทำสงครามในอัฟกานิสถานในปี ค.ศ. 2001 และอิรักในปี
ค.ศ. 2003 ซึ่งส่งผลให้สหรัฐฯ ต้องเพิ่มรายจ่ายด้านงบประมาณในการสงคราม
และการป้องกันประเทศเป็นจำนวนมาก ทั้งๆ ที่ในช่วงเวลาดังกล่าว สหรัฐฯ

กำลังประสบภาวะขาดดุลอันเป็นผลลัพธ์จากการลดภาษีในปี ค.ศ. 2001 ที่รัฐบาลสหรัฐฯ ภายใต้การนำของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ได้ตัดสินใจลดภาษีเพื่อช่วยเหลือกลุ่มธุรกิจ ขณะเดียวกัน รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ดำเนินนโยบาย ลดการให้สวัสดิการแก่ชาวอเมริกัน¹⁴ สงครามทั้งในอัฟกานิสถานและอิรักมีส่วนสำคัญต่อการทำให้เศรษฐกิจมหภาคของสหรัฐฯ ค่อยๆ เสื่อมทรุด เนื่องจากทำให้เกิดการขาดดุลงบประมาณและเกิดภาวะหนี้สิน ประกอบกับสถานการณ์ทางการเมืองในภูมิภาคตะวันออกกลางที่มีแหล่งน้ำมันเป็นจำนวนมากได้ปราศจากเสถียรภาพ ดังนั้น ราคาน้ำมันจึงได้ขึ้นลงตามความผันผวนทางการเมืองเมื่อเป็นเช่นนี้ ชาวอเมริกันต้องนำเงินไปเป็นค่าใช้จ่ายในการบริโภคน้ำมัน มากกว่าการผลิตสินค้าที่ผลิตในสหรัฐฯ

นอกจากนี้ในมิติทางการเมืองระหว่างประเทศ-ความมั่นคง นโยบายการดำเนินการทางการต่างประเทศและความมั่นคงในช่วงประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินการที่ใช้อำนาจหนัก (hard power) โดยละเลยการใช้อำนาจอ่อน (soft power) กล่าวคือ สหรัฐฯ ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินมาตรการทางการทหารมากกว่ามาตรการทางการทูต ดังเช่น กรณีสงครามอิรักในปี ค.ศ. 2003 ที่สหรัฐฯ ได้ดำเนินการในลักษณะการกระทำฝ่ายเดียว โดยไม่ได้ขอมติหรือฉันทามติใดๆ จากสหประชาชาติ (UN) อันเป็นสถาบันระหว่างประเทศที่สหรัฐฯ เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พฤติกรรมดังกล่าวของสหรัฐฯ ได้มีผลต่อการรับรู้ของนานาประเทศว่า สหรัฐฯ พร้อมทั้งจะละเมิดบรรทัดฐานขององค์การระหว่างประเทศที่สหรัฐฯ ได้ก่อตั้ง หากตราบไต่ที่บรรทัดฐานนั้นขัดกับผล

---

¹⁴ Joseph E. Stiglitz, “The Price of 9/11,” [Online]. 26 February 2012. Available from : <http://www.project-syndicate.org/commentary/the-price-of-9-11>

ประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ ซึ่งในที่สุดแล้ว การตัดสินใจเข้าทำสงคราม อีรักส่งผลให้สหรัฐฯ สูญเสียความชอบธรรมของการเป็นประเทศมหาอำนาจ ในระบบระหว่างประเทศไปอย่างมาก

ช่วงเวลาดังกล่าวที่ความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐฯ ได้ถูกท้าทาย ความเป็นมหาอำนาจได้ปรากฏต่อจีนมากขึ้น โดยที่จีนได้ดำเนินนโยบายใน ลักษณะของการแผ่ขยายอำนาจอ่อน (soft power) เข้ามาใช้ในนโยบาย ความมั่นคง ด้วยการใช้เงินได้นำศักยภาพทางเศรษฐกิจมาใช้ให้เกิดประโยชน์ จีนนำความเป็นตลาดใหญ่ที่มีประชากรมากกว่า 1,300 ล้านคนมาเป็นปัจจัย สำคัญในการดึงดูดการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ โดยที่จีนได้ส่งสัญญาณ ไปยังนานาประเทศ ว่าจีนเป็นโอกาสมากกว่าที่จะเป็นภัยคุกคาม ตัวอย่างที่ เห็นได้ชัดเช่นกันก็คือในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2000 นายกรัฐมนตรี จู หงจี ของจีน ได้เสนอให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน¹⁵ ซึ่งแม้ว่าการจัด ตั้งเขตการค้าเสรีดังกล่าวจะสามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจที่จีน เล็งเห็นประโยชน์ต่อการปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิดกับอาเซียนที่ จีนจะสามารถขยายตลาดการค้า-การลงทุนได้เป็นอย่างมาก หากแต่ปัจจัย สำคัญที่อยู่เบื้องหลังก็คือ ความพยายามของจีนที่จะขจัดความหวาดกลัวใน ประเด็นภัยคุกคามจากจีนให้หมดไปจากประเทศในกลุ่มอาเซียน นอกจากนี้ จีนยังได้แสดงบทบาทเป็นประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน คือ กัมพูชา ลาว และพม่า รวมไปถึง ประเทศกำลังพัฒนาประเทศอื่นๆ

ขณะเดียวกัน จีนได้อาศัยประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ยาวนานของ จีนมาเป็นแนวทางของการแผ่ขยายอำนาจอ่อนที่ในช่วงต้นของศตวรรษที่

---

¹⁵ David Kang, *China Rising : Peace, Power, and Order in East Asia*. (New York: Columbia University Press, 2007), pp. 67-68.

21 จีนได้ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมจีน การเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงปลายศตวรรษที่ 20-ต้นศตวรรษที่ 21 ทำให้เกิดความนิยมในการศึกษาภาษาจีนขึ้นในหลายประเทศ และเป็นโอกาสให้จีนได้นำเอาการศึกษาภาษาจีนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อภาพลักษณ์ของจีน โดยในปัจจุบัน China National Office for Teaching Chinese as a Foreign Language (NOCFL) ซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการของจีนได้ดำเนินการจัดตั้ง “สถาบันขงจื้อ” ขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก¹⁶ เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์อันดีมิตรระหว่างจีนกับนานาประเทศ เป็นการเสริมสร้างความเป็นพหุวัฒนธรรม (multiculturalism) ในระดับระหว่างประเทศ การดำเนินการดังกล่าวเป็นการเผยแพร่ค่านิยมของจีนให้เป็นที่แพร่หลาย และจีนประสงค์ที่จะนำการเผยแพร่วัฒนธรรมจีนพัฒนาไปสู่สันติภาพและความกลมกลืนในระดับระหว่างประเทศ ซึ่งทั้งหมดนี้ได้สะท้อนความพยายามของจีนที่จะลบภาพลักษณ์ของการเป็นภัยคุกคาม

ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2003 หูจิ้นเทา ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีจีนต่อจากเจียงเจ๋อหมิน การดำเนินนโยบายการต่างประเทศและความมั่นคงของจีนภายใต้การนำของหูจิ้นเทาได้มีหลักการสำคัญ¹⁷ ดังนี้

- 1) การดำเนินนโยบายที่เป็นอิสระอย่างต่อเนื่อง
- 2) การดำเนินนโยบายการต่อต้านลัทธิครองความเป็นเจ้า และรักษาสันติภาพโลก
- 3) การสนับสนุนให้เกิดระเบียบทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่าง

---

¹⁶ Russell Ong, *China's Security Interests in the 21st Century*, p. 10.

¹⁷ Sukhee Han, *China's Peaceful Development and the Future of the Six-Party Talks*. (Korea: World Affairs ,2005), pp. 238-241.

ประเทศที่เป็นธรรม

4) การพัฒนาความร่วมมือของความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรกับนานาประเทศ ซึ่งมีพื้นฐานในการเคารพอธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดน การไม่รุกรานต่อกันและกัน การไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน การคำนึงถึงผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

5) การดำเนินนโยบายทุกมิติเพื่อปฏิสัมพันธ์กับประชาคมระหว่างประเทศ และพร้อมต่อการพัฒนาที่อยู่บนรากฐานของความสัมพันธ์ทางการค้าที่มีความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งมีความร่วมมือทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ การแลกเปลี่ยนทางวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมกับนานาประเทศ และระดับภูมิภาค

6) การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการทูตในกรอบพหุภาคี และจะยึดมั่นในการใช้กำลังเพื่อรักษาสันติภาพ และการพัฒนาร่วมกันต่อไป

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้จีนภายใต้การนำของหูจิ่นเทา ดำเนินนโยบายความมั่นคงในลักษณะเชิงรุก เนื่องจากรัฐบาลจีนของหูจิ่นเทาได้ขึ้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองในช่วงเวลาที่จีนได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization) ซึ่งส่งผลให้จีนต้องปรับเปลี่ยนนโยบายให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก ขณะเดียวกันหูจิ่นเทาได้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีภายหลังเหตุการณ์ก่อวินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ได้ผ่านพ้นไป 2 ปี เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งสองเหตุการณ์ส่งผลให้จีนต้องดำเนินยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างสันติ (peaceful development) ที่มีหลักการสำคัญอยู่ที่การสถาปนาสันติภาพและความมั่นคงให้เกิดขึ้นในระบบระหว่างประเทศ เนื่องจากสันติภาพที่เกิดขึ้นในระบบระหว่างประเทศจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศของจีน และนานาประเทศดำเนินไป

อย่างมั่นคงและยั่งยืน¹⁸

การดำเนินนโยบายความมั่นคงของจีนในช่วงทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 21 จึงเป็นไปในลักษณะที่จีนพยายามกำหนดบทบาทการก้าวขึ้นมาของตนให้เป็นไปอย่างสันติ (peaceful rise) โดยที่แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาของจีนไม่ได้เป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันที่โครงสร้างของระบบระหว่างประเทศเข้าสู่ระยะการเปลี่ยนผ่านจากระบบขั้วอำนาจเดียวไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่จะสนับสนุนต่อการก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจของจีน จีนได้เริ่มแสดงท่าทีที่แข็งกร้าวมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทในเรื่องดินแดนที่เป็นประเด็นปัญหาขึ้นมา คือ ประเด็นปัญหาเรื่องไต้หวัน ประเด็นปัญหาข้อพิพาทพื้นที่หมู่เกาะเตี้ยอวี่ (เซนกากุ) ในทะเลจีนตะวันออกกับญี่ปุ่น และประเด็นปัญหาข้อพิพาทหมู่เกาะสแปรตลีย์และหมู่เกาะพาราเซลในทะเลจีนใต้กับเวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน ที่จีนได้แสดงท่าทีว่าพื้นที่พิพาทดังกล่าวอยู่ภายใต้อธิปไตยของจีน การแก้ไขข้อพิพาทข้อพิพาทควรดำเนินไปในลักษณะของการทูตในระดับทวิภาคีมากกว่าพหุภาคี¹⁹ และหากเมื่อถึงสถานการณ์ที่มีความจำเป็นที่จีนจะต้องดำเนินมาตรการทางทหารเพื่อจัดการต่อปัญหาข้อพิพาทดินแดน จีนจะไม่ปฏิเสธการดำเนินมาตรการทหารเข้าแก้ไขข้อพิพาท

กล่าวโดยสรุป การดำเนินนโยบายความมั่นคงที่แข็งกร้าวในช่วงศตวรรษที่ 21 เป็นส่วนต่อขยายจากปัญหาความมั่นคงภายในของจีน เนื่องจากการปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์มีรากฐานของความชอบธรรมอยู่

---

¹⁸ Ibid, p. 242.

¹⁹ Xiaoming, Zhang, “The Rise of China and Community Building in East Asia,” *Asian Perspective* 3 (July 2006): 144-145.

ที่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจในจีนเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้ จีนจะต้องครอบครองพื้นที่พิพาททั้งในทะเลจีนใต้ ทะเลจีนตะวันออก ทะเลเหลือง ซึ่งอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน เพราะหากจีนไม่สามารถครอบครองพื้นที่พิพาทดังกล่าวได้สำเร็จ การพัฒนาเศรษฐกิจของจีนจะประสบกับอุปสรรค และจะส่งผลให้การปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ประสบกับวิกฤตความชอบธรรมในอนาคต

๑ ผลกระทบต่อเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

เศรษฐกิจที่มีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องมีส่วนสำคัญต่อการก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจของจีนในอนาคต และผลสืบเนื่องที่จะตามมาคือ การที่จีนจะมีผลประโยชน์ทางความมั่นคงที่หลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ปัจจัยดังกล่าวได้นำไปสู่การดำเนินนโยบายความมั่นคงของจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในช่วงศตวรรษที่ 21 ที่จะดำเนินนโยบายในลักษณะแข็งกร้าว ปราศจากการประนีประนอมต่อประเด็นปัญหาข้อพิพาทที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของจีน การดำเนินนโยบายดังกล่าวของจีนจะส่งผลให้เกิดความวิตกกังวลต่อประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค ว่าการก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจเช่นจีนได้สร้างความรู้สึกละطمطمใจไม่มั่นคงปลอดภัย ดังนั้น เนื้อหาในส่วนนี้จะเป็นการศึกษาถึงผลกระทบต่อเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในมิติทางเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคง

➤ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนที่มีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องได้สนับสนุนต่อการยกระดับสถานภาพและบทบาทของจีนในภูมิภาค

เอเชียแปซิฟิก จีนและประเทศต่างๆ ในภูมิภาคได้แสวงหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกรอบความร่วมมือต่างๆ เพื่อยกระดับขีดความสามารถด้านเศรษฐกิจของแต่ละประเทศให้สูงขึ้น ขณะที่สหรัฐฯ กลับไม่ได้มีกรอบความร่วมมือด้านเศรษฐกิจใดๆ ที่จะมากระชับความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคเพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในด้านอื่นๆ ฉะนั้น หากสหรัฐฯ ยังไม่ดำเนินนโยบายกระชับความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะส่งผลให้ประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคจะต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจกับจีนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีผลให้เงินสามารถใช้พลังทางเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็งมาเป็นปัจจัยในการดำเนินนโยบายความมั่นคงที่เอื้อต่อการก้าวขึ้นเป็นประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคสถานการณ์ดังกล่าวจึงส่งผลให้สหรัฐฯ ต้องแสวงหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาคเพื่อถ่วงดุลทางเศรษฐกิจกับจีน ดังนั้น สหรัฐฯ จึงได้ริเริ่มให้มีเขตการค้าเสรีในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีชื่อว่า “Trans-Pacific Partnership - TPP”

ในระหว่างการประชุมสุดยอดผู้นำเอเปคครั้งที่ 23 ณ เกาะฮอนโนลูลูมรัฐฮาวาย สหรัฐฯ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2011 สหรัฐฯ ได้ผลักดัน TPP ให้เป็นประเด็นสำคัญ โดยที่สหรัฐฯ ได้จัดการประชุมกลุ่มประเทศสมาชิก TPP อันประกอบด้วยประเทศสมาชิกจำนวน 9 ประเทศ คือ สหรัฐฯ ออสเตรเลีย บรูไน ชิลี มาเลเซีย นิวซีแลนด์ เปรู สิงคโปร์ และเวียดนาม ในการประชุมดังกล่าว สหรัฐฯ และประเทศสมาชิก TPP อีก 8 ประเทศได้ทำความตกลงเกี่ยวกับเค้าโครงของข้อตกลง TPP และได้กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันที่จะนำไปสู่การจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่จะมีความสมบูรณ์แบบที่สูงสุด²⁰ ซึ่งสหรัฐฯ ประสงค์ที่จะให้ TPP เป็นกลไกที่ทำให้เกิดเสรีทางการค้า

---

²⁰ Shiro Armstrong, “The TPP, APEC and East Asian Trade Strategies,” [Online]. 25 February 2012. Available from: <http://www.easta->

-การลงทุนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และเป็นโลกที่จะแก้ไขประเด็นปัญหาทางการค้า โดยที่สหรัฐฯ ได้กำหนดว่าประเทศสมาชิก TPP จะสามารถบรรลุข้อตกลง และลงนามภายในปี ค.ศ. 2012

สำหรับในประเด็นการขยายสมาชิก TPP ญี่ปุ่นได้ประกาศอย่างเป็นทางการที่จะเข้าร่วม TPP รวมทั้งแคนาดาและเม็กซิโก²¹ ดังนั้น ขณะนี้ TPP จะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นจาก 9 ประเทศ เป็น 12 ประเทศ เป้าหมายระยะยาวของสหรัฐฯ คือ การขยายจำนวนสมาชิกให้ครอบคลุมประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ยกเว้นจีน) โดยที่ TPP จะกลายเป็นเขตการค้าเสรีที่ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งจะมีสหรัฐฯ เป็นผู้นำ และสหรัฐฯ ประสงค์ที่จะใช้ TPP เป็นเครื่องมือสำคัญในการรักษาสถานภาพของการเป็นประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค

ทั้งนี้ ปัจจัยหลักของสหรัฐฯ ในการผลักดัน TPP คือ การก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจของจีนในอนาคต ด้วยจีนกำลังจะเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก และเป็นประเทศมหาอำนาจของโลก ในขณะที่จีนได้ผงาดขึ้นมา อำนาจของสหรัฐฯ ได้ถดถอยลง ดังนั้น ในการรับรู้ของสหรัฐฯ ได้มองว่าจีนเป็นภัยคุกคาม เป็นประเทศคู่แข่งที่ได้ท้าทายสถานะของสหรัฐฯ มากขึ้นเรื่อยๆ และสหรัฐฯ ได้รับรู้ว่าจะต้องสูญเสียอำนาจของจีน คือ การก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ดังนั้น ยุทธศาสตร์หลักของสหรัฐฯ ต่อจีน คือ ยุทธศาสตร์การปิดล้อมจีน เพื่อสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน ที่ผ่านมาสหรัฐฯ จะให้ความสำคัญกับ

---

siaforum.org/2011/11/14/the-tpp-apec-and-east-asian-trade-strategies

²¹ John O'Callaghan, "Canada, Mexico Ask to Join Pan-Pacific Trade Talks," [Online]. 25 February 2012. Available from: <http://www.reuters.com/article/2011/11/14/us-apec-canada-tpp-idUSTRE7AC12B20111114>

มาตรการการปิดล้อมทางทหาร แต่ในปัจจุบัน สหรัฐฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมาตรการทางเศรษฐกิจ โดยที่ TPP จะเป็นมาตรการสำคัญอีก มาตรการหนึ่งในนโยบายการปิดล้อมจีน

เหตุผลประการที่สองซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุผลประการที่หนึ่ง คือ การที่สหรัฐฯ ได้ผลักดัน TPP เพราะสหรัฐฯ วิตกต่อการรวมกลุ่มของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยไม่มีสหรัฐฯ โดยเฉพาะกรอบอาเซียนบวกสาม ซึ่งจะพัฒนาเป็นประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีจีนเป็นผู้นำ รวมทั้งแนวคิดการจัดตั้งเขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในกรอบอาเซียนบวกสาม และเขตการค้าเสรีอาเซียนบวกหนึ่ง อาทิ ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน อาเซียน-ญี่ปุ่น อาเซียน-เกาหลีใต้ พัฒนาการของเขตการค้าเสรีเหล่านี้ไม่มีสหรัฐฯ รวมอยู่แต่ประการใด ดังนั้น เพื่อป้องกันแนวโน้มดังกล่าว สหรัฐฯ ต้องป้องกันการรวมกลุ่มในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีจีนเป็นผู้นำ สหรัฐฯ จึงได้ผลักดัน TPP ซึ่งจะเป็นเขตการค้าเสรีที่มีสหรัฐฯ เป็นผู้นำ

สำหรับสถานการณ์ล่าสุด ในช่วงกลางเดือนธันวาคม ค.ศ. 2011 นาย Kevin Brady ประธานคณะกรรมการด้านการค้าของสภาองเกรส ได้เรียกประชุมหารือในเรื่อง TPP และได้ระบุว่าสหรัฐฯ จะต้องดำเนินการบรรลุข้อตกลง TPP ให้เร็วที่สุด โดยจะเป็นข้อตกลงในศตวรรษที่ 21 ที่สมบูรณ์ที่สุด²²

ทั้งนี้ TPP จะสร้างความวิตกกังวลแก่จีน เนื่องจากสหรัฐฯ ไม่ได้เชิญจีนให้เข้าร่วมการเจรจาเพื่อเข้าร่วมเป็นสมาชิก TPP และในอนาคต สหรัฐฯ ยังไม่ได้มีท่าทีใดๆ ที่จะแสดงให้เห็นว่าสหรัฐฯ ต้องการที่จะให้จีน

---

²² Claude Barfield, "The TPP: A Model for 21st Century Trade Agreements?" [Online], 25 February 2012. Available from: <http://www.eastasiaforum.org/2011/07/25/the-tpp-a-model-for-21st-century-trade-agreements>

เข้าร่วมเป็นสมาชิกของ TPP²³ ซึ่งจะเป็นการนำ TPP เข้ามาแบ่งแยก ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกออกเป็นสองขั้ว

หากในอนาคต จีนประสงค์ที่จะเข้าร่วม TPP จีนจะต้องปฏิบัติตาม เงื่อนไขของสหรัฐฯ เพราะขณะนี้ สหรัฐฯ ได้มีบทบาทใน TPP เป็นอย่างมาก โดยยังไม่มี ความชัดเจนว่า ข้อตกลงที่จะลงนามกันในปลายปี ค.ศ. 2012 นี้ จะมีการเปิดโอกาสให้ประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกเข้าร่วมในภายหลังได้หรือไม่ อย่างไร

นอกจากนี้ ยังสามารถพิจารณาได้อีกว่า TPP อาจจะมีลักษณะของ การเจรจาวิภาคีที่ซับซ้อนอยู่ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น หมายความว่า ประเทศที่จะ เข้าร่วมภายหลังจะต้องเจรจาหรือวิภาคีกับสหรัฐฯ ก่อนที่จะเข้าร่วม เป็นสมาชิก TPP และถ้าหากเงื่อนไขเป็นเช่นนั้น ข้อตกลงวิภาคีระหว่าง สหรัฐฯ กับประเทศสมาชิกใหม่ โดยเฉพาะกับจีนจะต้องได้รับการอนุมัติ จากสภาองเกรส ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่สภาองเกรสจะไม่อนุมัติ เพราะ กระแสต่อต้านจีนในสภาองเกรสในปัจจุบันมีอยู่มาก²⁴

Peter Drysdale นักวิชาการจากออสเตรเลีย บรรณาธิการเว็บไซต์ Eastasiaforum ได้ให้ทัศนะว่าวัตถุประสงค์ของ TPP คือ การเป็นเขต การค้าเสรีที่ทันสมัยในศตวรรษที่ 21 แต่หากสหรัฐฯ ได้กีดกันจีน ซึ่งถือได้ ว่าเป็นประเทศที่มีบทบาททางเศรษฐกิจที่สำคัญยิ่งในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก สหรัฐฯ จะไม่สามารถทำให้ TPP เป็นเขตการค้าเสรีที่ดีที่สุดได้แต่อย่างใด²⁵

---

²³ Professor Jane Kelsey, “TPP and US Anti-China Strategy, Conclusions,” [Online]. 25 February 2012. Available from: <http://www.scoop.co.nz/stories/WO1111/S00589/tpp-and-us-anti-china-strategy-conclusions.html>

²⁴ Ibid.

²⁵ Peter Drysdale, “China, Economic Containment and the TPP,” [Online]. 25 February 2012. Available from: <http://www.eastasiaforum.com>

ดังนั้น ผลสืบเนื่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ภายหลังสหรัฐฯ ได้ใช้ TPP เข้าปิดล้อมจีนทางเศรษฐกิจซึ่งจะทำให้จีนกับสหรัฐฯ ชัดแย้งกันมากขึ้น โดยที่จีนอาจจะผลักดันเขตการค้าเสรีในกรอบอาเซียนบวกสาม เพื่อถ่วงดุลกับ TPP ของสหรัฐฯ อย่างไรก็ตาม จีนจะประสบกับอุปสรรคเนื่องจากญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศพันธมิตรของสหรัฐฯ จะไม่ให้ความสำคัญต่อเขตการค้าเสรีในกรอบอาเซียนบวกสาม แต่ญี่ปุ่นจะสนับสนุนเขตการค้าเสรีในกรอบอาเซียนบวกหก²⁶ จากสถานการณ์ดังกล่าวที่กำลังเกิดขึ้น จึงควรเฝ้าติดตามถึงแนวโน้มของการแข่งขันทางภูมิเศรษฐศาสตร์ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ว่าจะดำเนินไปในทิศทางใดในอนาคต

➤ ผลกระทบทางการเมือง

ถึงแม้ว่าสหรัฐฯ จะใช้เขตการค้าเสรีในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership-TPP) เป็นมาตรการหนึ่งในการดำเนินนโยบายปิดล้อมจีนที่ได้ขยายอิทธิพลเข้าไปในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม การสกัดกั้นจีน จะไม่สามารถดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพ หากสหรัฐฯ ยังไม่ดำเนินนโยบายทางการเมืองต่อภูมิภาคที่สามารถเห็นผลได้เป็นรูปธรรม

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจึงผลักดันให้สหรัฐฯ ต้องกลับมาให้ความสำคัญต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกอีกครั้ง ด้วยวัตถุประสงค์ที่ต้องการลดอิทธิพลของจีนในภูมิภาค เพราะถ้าทราบได้ที่สหรัฐฯ ยังไม่ให้ความสำคัญต่อภูมิภาคนี้ จีนจะสามารถแผ่อิทธิพลครอบคลุมได้มากขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดสหรัฐฯ จะสูญเสียสถานภาพและบทบาทของการเป็นประเทศมหาอำนาจไปในที่สุด ซึ่งการกลับเข้ามามีบทบาทของสหรัฐฯ จะส่งผลทางจิตวิทยาต่อประเทศอื่นๆ

---

org/2011/12/12/china-economic-containment-and-the-tp

²⁶ Ibid.

ในภูมิภาคที่กำลังมีข้อพิพาทกับจีน และได้รับรู้ต่อการดำเนินนโยบายความมั่นคงของจีนที่แข็งแกร่งไว้ให้ได้ตระหนักถึงคุณค่าของการกลับเข้ามาสู่ภูมิภาคของสหรัฐฯ ว่าจะสามารถถ่วงดุลอิทธิพลกับจีน และคาดหวังที่จะให้สหรัฐฯ ผลักดันให้จีนดำเนินนโยบายตามกฎกติกาและบรรทัดฐานสากล กระนั้นก็ตาม การหวนกลับคืนสู่ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกของสหรัฐฯ จะไม่ราบรื่นตามที่คาดหวัง ด้วยอิทธิพลของจีนได้ปกคลุมในภูมิภาคเป็นอย่างมาก กรอบความร่วมมือต่างๆ โดยเฉพาะความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับประเทศในกลุ่มอาเซียนได้เป็นตัวอย่งที่ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของจีนในภูมิภาคได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ผลกระทบทางการเมืองที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจะเป็นไปในลักษณะที่ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ฯลฯ จะดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ทางการเมืองในระดับทวิภาคีที่จะกระชับความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น²⁷ ด้วยประเทศเหล่านี้ได้รับรู้ว่าการผงาดขึ้นมาของจีนได้เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง ขณะเดียวกัน สหรัฐฯ จะดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ทางการเมืองในระดับพหุภาคีให้มากขึ้นเพื่อให้สามารถรักษาสถานภาพและบทบาทของสหรัฐฯ ให้คงเดิม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ การที่ประธานาธิบดีบารัค โอบามา ได้เข้าร่วมการประชุมสุดยอดผู้นำเอเชียตะวันออก (East Asia Summit หรือ EAS) ครั้งที่ 6 ณ เกาะบาหลี อินโดนีเซีย ทั้งนี้ วัตถุประสงค์สำคัญของสหรัฐฯ ในการเข้าร่วมการประชุม EAS คือ การป้องกันไม่ให้เกิดการรวมกลุ่มของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกโดยปราศจากสหรัฐฯ และมุ่งหวังที่จะให้การประชุม EAS เป็นแกนกลางของความร่วมมือทางการเมืองในภูมิภาค เพื่อให้เป็นมาตรการหนึ่ง

---

²⁷ Michael Mastanduno, "The United States : Regional Strategies and Global Commitments," in *Security Politics in the Asia-Pacific*, ed. William T. Tow (New York: Cambridge University, 2009), p. 80.

ในการสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน

ขณะเดียวกัน จีนได้วิตกกังวลต่อเป้าหมายของสหรัฐฯ ที่ต้องการใช้การประชุม EAS เป็นกลไกในการดำเนินนโยบายสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน สถานการณ์ดังกล่าวจะผลักดันให้จีนจะต้องดำเนินนโยบายทางการเมืองที่จะโน้มน้าวให้แต่ละประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีการรับรู้ต่อจีนอย่างหลากหลาย ซึ่งจะเป็นการสกัดกั้นมิให้ประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคสามารถรวมตัวกันได้อย่างมีเอกภาพ

ดังนั้น ผลกระทบทางการเมืองที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจะเป็นไปในลักษณะของการที่จีนและสหรัฐฯ จะดำเนินนโยบายทางการเมืองเชิงรุกต่อภูมิภาค โดยเฉพาะกลุ่มอาเซียนซึ่งเป็นตัวแปรที่ทั้งสองประเทศจะต้องเข้าไปมีอิทธิพลครอบงำให้ได้ ทั้งนี้ สำหรับท่าทีของสหรัฐฯ จะดำเนินนโยบายทางการเมืองด้วยการกระชับความร่วมมือในลักษณะทวิภาคีกับประเทศในกลุ่มอาเซียนให้แน่นแฟ้นขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ แต่สำหรับจีนจะมีท่าทีต่อกลุ่มอาเซียนที่เปลี่ยนแปลงไปจากปลายศตวรรษที่ 20 (ทศวรรษที่ 1990) กล่าวคือ จีนจะมองกลุ่มอาเซียนในมุมมองใหม่ จีนจะไม่มีควมไว้วางใจต่ออาเซียน เนื่องจากจีนได้รู้ว่ากลุ่มอาเซียนได้สร้างปัญหาให้แก่จีนในข้อพิพาททะเลจีนใต้ที่อาเซียนได้ปล่อยให้เวียดนามและฟิลิปปินส์สร้างความบาดหมางให้เกิดขึ้น²⁸

สถานการณ์ของการแข่งขันทางการเมืองระหว่างสองประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะมีผลให้จีนและสหรัฐฯ ดำเนินนโยบายทางการเมืองในลักษณะที่ทั้งสองประเทศมหาอำนาจจะสร้างระบบประเทศพันธมิตรทางการเมืองในภูมิภาคเพื่อขัดขวางการดำเนินนโยบายทางการเมือง

---

²⁸ สัมภาษณ์ กวี จงกิตถาวร, สื่อมวลชนอาวุโสสำนักพิมพ์เดอะเนชั่น, 5 มีนาคม 2555.

ของอีกฝ่าย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ทั้งจีนและสหรัฐฯ จะพยายามสกัดประเทศคู่ตรงข้ามไม่ให้สามารถก้าวขึ้นมาีสถานภาพที่เหนือกว่าประเทศตนได้ ขณะเดียวกัน ประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคจะต้องเสริมสร้างขีดความสามารถของตนให้เพิ่มสูงขึ้นตลอดเวลา และจะดำเนินนโยบายทางการเมืองด้วยการแสวงหาดุลยภาพทางอำนาจด้วยการรวมตัวเป็นพันธมิตร เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุดจากสภาวะการเปลี่ยนผ่านของระบบระหว่างประเทศจากระบบขั้วอำนาจเดียวไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ

➤ ผลกระทบทางความมั่นคง

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 (ทศวรรษที่ 1990) จีนได้มีนโยบายความมั่นคงที่เป็นมิตร และประนีประนอมกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ในช่วงเวลาดังกล่าว จีนได้แผ่อิทธิพลเข้าไปในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยเฉพาะอิทธิพลทางเศรษฐกิจที่จีนกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคได้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่แน่นหนา ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าว สหรัฐฯ ได้ให้ความสำคัญต่อประเด็นปัญหาความมั่นคงในภูมิภาคตะวันออกกลางมากกว่าภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก การดำเนินนโยบายดังกล่าวของสหรัฐฯ จึงส่งผลให้จีนสามารถขยายอิทธิพลเข้าสู่ภูมิภาคโดยปราศจากอุปสรรค

ปัจจุบันในช่วงศตวรรษที่ 21 จีนมีความตั้งใจที่จะก้าวขึ้นเป็นประเทศมหาอำนาจอย่างสันติ (peaceful rising) จีนไม่ประสงค์ที่จะมีปัญหาขัดแย้งกับประเทศต่างๆ และประเทศเพื่อนบ้าน หากแต่จีนกำลังประสบกับทางแพร่งในการดำเนินนโยบายความมั่นคงในภูมิภาค กล่าวคือ การผงาดขึ้นมาของจีนอย่างก้าวกระโดดได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างจีนกับประเทศต่างๆ ภายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยเฉพาะปัญหาข้อพิพาทเรื่องดินแดนที่จีนได้ตระหนักว่า การที่จีนจะสามารถเป็นประเทศมหาอำนาจ

ได้สำเร็จ จีนต้องสามารถครอบครองพื้นที่ทางทะเลซึ่งเป็นอาณาบริเวณที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ²⁹ ขณะเดียวกันเป็นพื้นที่ที่กำลังเป็นข้อพิพาทกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก การครอบครองพื้นที่ทางทะเลจึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญต่อการก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจของจีน ดังนั้น ภารกิจสำคัญของจีนในช่วงทศวรรษที่สอง และทศวรรษต่อไป ในศตวรรษที่ 21 จะเป็นการดำเนินนโยบายความมั่นคงที่แข็งแกร่งมากขึ้นกว่ายุคอดีต กล่าวคือ จีนจะเร่งรัดการพัฒนาศักยภาพทางทหารให้ทัดเทียมกับสหรัฐฯ ให้มากที่สุด และพร้อมที่จะดำเนินมาตรการทางทหารเข้าจัดการกับปัญหาข้อพิพาททางดินแดน โดยที่จีนจะดำเนินยุทธศาสตร์ทางการทหารในลักษณะของ “สมรรถนะในการปฏิเสธการเข้าถึง” (area denial)³⁰ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่จีนจะสกัดกั้นนโยบายการปิดล้อมของสหรัฐฯ ที่มีต่อจีน และป้องกันไม่ให้สหรัฐฯ เข้ามาช่วยเหลือประเทศคู่พิพาทของจีน ในกรณีเกิดความขัดแย้งในไต้หวัน ทะเลจีนตะวันออก และทะเลจีนใต้

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์ทางการทหารของจีนก็ได้มีแบ่งกองทัพเรือออกเป็น 3 กองเรือ คือ กองเรือทะเลเหนือ กองเรือทะเลตะวันออก และกองเรือทะเลใต้ ขณะนี้ กองเรือทะเลใต้ซึ่งรับผิดชอบเขตทะเลจีนใต้นั้นได้รับการพัฒนาขีดความสามารถมากที่สุด โดยที่ผ่านมามีการปรับปรุงเรือรบ เรือลาดตระเวน เรือดำน้ำ การซ้อมรบทางทะเล การ

---

²⁹ Office of the State Council The People's Republic of China, “China's National Defense in 2010,” [Online]. 26 February 2012. Available from: http://news.xinhuanet.com/english2010/china/2011-03/31/c_13806851.html

³⁰ Xu Yunhong, “How China Deals with the U.S. Strategy to Contain China,” [Online]. 26 February 2012. Available from: <http://china-scope.org/main/content/view/3291/92/>

เพิ่มกำลังทหาร และที่สำคัญที่สุด คือ การที่จีนได้เรือบรรทุกเครื่องบินที่จะมาปฏิบัติการในเขตทะเลจีนใต้³¹

การที่จีนมีเรือบรรทุกเครื่องบินที่ชื่อว่า “Varyag” เป็นลำแรก และการที่จีนจะผลิตเรือบรรทุกเครื่องบินลำต่อๆ ไป³² ได้เป็นดัชนีชี้วัดว่าพลังอำนาจทางการทหารของจีนได้แสดงออกมาให้เห็นว่าจีนกำลังท้าทายพลังอำนาจทางการทหารของสหรัฐฯ การปรากฏขึ้นมาของเรือบรรทุกเครื่องบินลำแรกของจีนได้สร้างประเด็นคำถามของโลกความมั่นคงและภูมิรัฐศาสตร์ (geopolitics) ว่าอำนาจของกองเรือแปซิฟิกของสหรัฐฯ ที่ตั้งมั่นในภูมิภาคตั้งแต่การสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2 จะได้รับผลกระทบมากน้อยแค่ไหน

ไม่เพียงแต่การผลิตเรือบรรทุกเครื่องบินเท่านั้น หากแต่จีนสามารถผลิตซีปนาวุธ “Dong Feng 21D” ซึ่งมีคุณสมบัติสำคัญ คือ การมีขีดความสามารถในการทำลายเรือบรรทุกเครื่องบิน-เครื่องบินรบ-เรือรบที่กำลังเคลื่อนที่ได้อย่างแม่นยำ แม้ว่าเป้าหมายดังกล่าวจะมีขีดความสามารถในการป้องกันสูงก็ตาม³³ ทั้งนี้ ซีปนาวุธ “Dong Feng 21D” เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการดำเนินนโยบายความมั่นคงของจีน เพื่อสกัดกั้นให้เครื่องบินรบและเรือรบของกองทัพสหรัฐฯ เข้าสู่พื้นที่พิพาทในทะเลเหลือง ทะเล

---

³¹ Wu Zhong, “China’s Navy Delivers Thanksgiving Spoiler,” [Online]. 26 February 2012. Available from: <http://www.atimes.com/atimes/China/MK29Ad01.html>

³² Office of the Secretary of Defense, **Annual Report to Congress Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China 2011**. [Online]. 26 February 2012. Available from: http://www.defense.gov/pubs/pdfs/2011_cmpr_final.pdf

³³ Wang Jyh-Perng, “Doubts over China’s ‘Wonder Weapon,’” [Online]. 26 February 2012. Available from: <http://www.atimes.com/atimes/China/LI08Ad01.html>

จีนตะวันออกและทะเลจีนใต้³⁴ นอกจากนี้ ซีปนาวู “Dong Feng 21D” จะส่งผลให้จีนสามารถบั่นทอนเสรีในการเคลื่อนไหว และปิดกั้นทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ต่างๆ ของสหรัฐฯ

นอกจากนี้ การปรากฏขึ้นของเรือบรรทุกเครื่องบิน “Varyag” และซีปนาวู “Dong Feng 21D” ของจีน การซ้อมรบทางทะเลที่เกิดขึ้นอย่างบ่อยครั้งในช่วงปี ค.ศ. 2010–2011³⁵ ได้ถือเป็นการริเริ่มเร่งด่วนทางนโยบายความมั่นคงของจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่จีนจะต้องดำเนินการด้วยในปัจจุบันทางออกสู่ทะเลของจีนซึ่งมีด้านตะวันออกเพียงด้านเดียวนั้น ได้ถูกปิดกั้นโดยสหรัฐฯ และประเทศพันธมิตรของสหรัฐฯ และการที่จีนได้กลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจประเทศใหม่ของโลกนั้น ความสะดวกสบายและความมั่นคงในการเดินเรือเพื่อขนส่งสินค้าและพลังงานได้เป็นประเด็นสำคัญยิ่งต่อผลประโยชน์แห่งชาติของจีนที่ไม่สามารถขาดได้ ดังนั้น จีนจึงต้องดำเนินนโยบายความมั่นคงในลักษณะเชิงรุกที่จะสามารถพัฒนาไปสู่การดำเนินมาตรการที่แข็งแกร่งเพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติแต่ในขณะเดียวกันประเทศที่มีปัญหาข้อพิพาทเรื่องดินแดนกับจีน อาทิ ญี่ปุ่น ไต้หวัน เวียดนาม มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ต่างรับรู้ว่ามีเรือบรรทุกเครื่องบิน รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของกองทัพเรือจีนเป็นภัยคุกคามทั้งในด้านกายภาพ และด้านจิตวิทยา ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศเหล่านี้แสวงหาความร่วมมือในลักษณะของการเป็นพันธมิตรทางการทหารกับสหรัฐฯ ให้แน่นแฟ้นขึ้น เพราะประเทศดังกล่าวไม่มีและอาจจะไม่สามารถมีกองเรือบรรทุกเครื่อง-

---

³⁴ Ibid.

³⁵ Brian McCartan, “US Muscle Manifesto for Asia,” [Online]. 26 February 2012. Available from: http://www.atimes.com/atimes/South-east_Asia/MK24Ae03.html

บิน และกองเรือจู่โจมระยะไกลเพื่อถ่วงดุลอำนาจทางทะเลกับจีน โดยหาก
ในอนาคตกองทัพเรือของจีนได้รับการพัฒนาไปมากขึ้น สหรัฐฯ อาจจะร่วม
ซ้อมรบ หรือให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพเรือ
ของประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกให้มากขึ้นกว่าที่ผ่านมา

จากสถานการณ์ที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน และพิจารณาด้วยทัศนะอัน
คำนึงถึงสถานการณ์ในอนาคต สหรัฐฯ และประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชีย
แปซิฟิกจะวิตกต่อการพัฒนาศักยภาพของกองทัพเรือจีนในครั้งนี้อย่าง
ครั้งต่อๆ ไป เพราะเมื่อพิจารณาจากเหตุการณ์ในอดีตตั้งแต่แรกเริ่มการ
สถาปนาการปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในจีนจนถึงการสิ้นสุด
ของสงครามเย็น ที่ศักยภาพทางเศรษฐกิจของจีนยังไม่เข้มแข็งเทียบเท่า
ในยุคปัจจุบันได้มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของกองทัพเรือจีนให้อยู่
ในขอบเขตที่จำกัด³⁶ และในช่วงเวลาเดียวกัน การที่จีนจะเข้าถึงพื้นที่ทาง
ทะเลต่างๆ ได้ถูกสกัดกั้นปิดล้อมด้วยนโยบายการคงฐานทัพของสหรัฐฯ ใน
ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกตั้งแต่ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ สถานการณ์
ดังกล่าวจะส่งผลให้จีนต้องกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงในลักษณะที่ให้
ความสำคัญต่อการป้องกันชายฝั่งทะเล

เมื่อพิจารณาจากเหตุการณ์ในอดีตต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน การที่จีน
มีเรือบรรทุกเครื่องบินลำแรก และการซ้อมรบทางทะเลในปัจจุบันจึงมีความ
สำคัญในแง่ที่เป็นสัญลักษณ์แสดงว่า ปัจจุบันจีนมีความมั่นใจที่จะทำลายการ
ปิดล้อมของสหรัฐฯ และประเทศพันธมิตร และจีนพร้อมที่จะเข้าไปมีบทบาท
ในพื้นที่อิทธิพลของสหรัฐฯ ความหมายในทางปฏิบัติของสภาพการณ์เช่นนี้

---

³⁶ Sam Bateman, "The South China Sea : When the Elephants Dance," [Online]. 26 February 2012. Available from: <http://www.rsis.edu.sg/publications/Perspective/RSIS0912010.pdf>

หมายถึง ปัจจุบันจีนสามารถที่จะปฏิบัติการทางทหารในมหาสมุทรแปซิฟิก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางยุทธศาสตร์

นับจากนี้เป็นต้นไป เมื่อถึงภาวะจำเป็น จีนจะดำเนินนโยบายความมั่นคงเชิงรุกในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมากกว่าการดำเนินนโยบายความมั่นคงเชิงรับ เพื่อสถาปนาการเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคแทนที่สหรัฐฯ ความคิดดังกล่าวได้สอดคล้องกับหลักนิยมของกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนที่เหมาเจ๋อตุงได้กล่าวว่า “การรุกที่ดีเป็นการตั้งรับที่ดีที่สุด”³⁷

จากที่กล่าวมาข้างต้น ความมุ่งหวังที่จีนจะก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจจะส่งผลให้ประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกสูญเสียผลประโยชน์ ดังนั้น ประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคที่มีข้อพิพาทกับจีนจึงต้องแสวงหาความช่วยเหลือจากประเทศมหาอำนาจเดิมอย่างสหรัฐฯ เนื่องจากประเทศเหล่านี้ไม่มีศักยภาพที่จะถ่วงดุลอำนาจกับจีนได้ตามลำพัง ประกอบกับสหรัฐฯ ได้ปรับเปลี่ยนนโยบายความมั่นคงด้วยการให้ความสำคัญต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกด้วยสหรัฐฯ วิตกกังวลต่อการขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคว่ากระทบต่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ทั้งนี้ ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีความสำคัญต่อสหรัฐฯ ในฐานะพื้นที่อิทธิพลที่สหรัฐฯ จะต้องรักษาไม่ให้จีนแย่งชิงไปได้ สหรัฐฯ จึงจำต้องดำเนินนโยบายปิดล้อมจีน ขณะเดียวกัน ในมุมมองของจีนได้คิดเห็นว่าภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเป็นพื้นที่อิทธิพลของจีนเฉกเช่นเดียวกับสหรัฐฯ ดังนั้น ผลกระทบทางความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นช่วงศตวรรษที่ 21 จึงมาบรรจบกันที่ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

ทั้งนี้ สหรัฐฯ ได้ตระหนักว่าข้อพิพาทที่เป็นประเด็นละเอียดอ่อนต่อจีน คือ ปัญหาไต้หวัน ปัญหาข้อพิพาทในพื้นที่ทะเลจีนใต้ และปัญหาข้อ

---

³⁷ ประพต เศรษฐกานนท์, สรรนิพนธ์การทหารเหมาเจ๋อตุง. (นนทบุรี: ศรีปัญญา, 2549), หน้า 101.

พิพาทในพื้นที่ทะเลจีนตะวันออก สำหรับปัญหาไต้หวัน ถ้าตราบิตไต้จิ้นยัง
ไม่สามารถผนวกไต้หวันให้เป็นส่วนหนึ่งของจีนได้ ความมุ่งหวังของจีนที่จะ
ก้าวขึ้นเป็นประเทศมหาอำนาจจะยังไม่บรรลุผล ขณะที่ปัญหาข้อพิพาทใน
พื้นที่ทะเลจีนใต้ และทะเลจีนตะวันออกได้เป็นประเด็นทางความมั่นคงที่
อ่อนไหวต่อจีน เนื่องจากจีนอาศัยพื้นที่ทะเลจีนใต้ และทะเลจีนตะวันออก
เป็นเส้นทางการเดินเรือที่สำคัญ นอกจากนี้ พื้นที่พิพาทดังกล่าวเป็นเส้นทาง
ที่ใช้ขนส่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่มีผลต่อความมั่นคงของจีน ประเด็นนี้
เป็นเหตุผลสำคัญที่จีนต้องการ ที่จะให้เกิดความมั่นคงทางทะเลต่อจีน แต่
ความมั่นคงทางทะเลของจีนกลับเป็นภัยคุกคามต่อประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค
ดังนั้น การที่สหรัฐฯ เข้ามามีบทบาทต่อปัญหาข้อพิพาททะเลจีนใต้ จึงได้รับการ
สนับสนุนจากประเทศในภูมิภาคซึ่งสร้างความวิตกกังวลต่อจีน

เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2011 ประธานาธิบดีบารัค โอบามา ได้เดินทาง
เยือนออสเตรเลีย บารัค โอบามา ได้ประกาศเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน
ค.ศ. 2011 ว่าสหรัฐฯ จะส่งนาวิกโยธินจำนวน 2,500 นายเข้ามาประจำการ ณ
ฐานทัพเมืองดาร์วินของออสเตรเลีย ซึ่งเมืองดาร์วินอยู่ห่างจากอินโดนีเซีย
820 กิโลเมตร³⁸ การบรรลุข้อตกลงทางการทหารร่วมกับออสเตรเลียถือเป็นการ
ขยายความร่วมมือทางการทหารระยะยาวในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเป็น
ครั้งแรกนับตั้งแต่การสิ้นสุดสงครามเวียดนาม และการวางกำลังนาวิกโยธิน
ที่เมืองดาร์วินได้เป็นช่องทางให้สหรัฐฯ สามารถเข้าสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่ง
เป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ต่อจีน

---

³⁸ พรพล น้อยธรรมราช, “เอเชียแปซิฟิก แนวรบใหม่ของทศวรรษที่ 2010,”
[ออนไลน์]. 30 พฤศจิกายน 2554. แหล่งที่มา: http://dtad.dti.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=155:new-situation-in-asia-pacific&catid=8:special-article&Itemid=10

ทั้งนี้ในระหว่างการเยือนออสเตรเลีย บาร์ก โอบามา ได้ประกาศว่าสหรัฐฯ ไม่มีเจตนาที่จะดำเนินนโยบายโดดเดี่ยวจีน แต่ดูเหมือนว่าผู้นำสหรัฐฯ จะส่งสัญญาณว่าสหรัฐฯ ระมัดระวังในวัตถุประสงค์ของจีนที่มีต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก³⁹

สำหรับท่าทีของจีน ปรากฏว่านาย หลิว เว่ย หมิน โฆษกกระทรวงการต่างประเทศของจีนได้กล่าวว่า การขยายบทบาททางการทหารของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกไม่ได้ให้ประโยชน์กับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคทั้งนี้ จีนได้รับรู้ว่าข้อตกลงทางการทหารระหว่างสองประเทศเป็นเจตนาของสหรัฐฯ ที่จะดำเนินนโยบายปิดล้อมจีน⁴⁰

ในส่วนท่าทีของประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค ปรากฏว่าอินโดนีเซียมีท่าทีไม่เห็นด้วยต่อการขยายบทบาททางความมั่นคงของสหรัฐฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซีย นาย มาร์ตี นาตาเลกาวา ได้กล่าวว่าความร่วมมือทางการทหารระหว่างสหรัฐฯ กับออสเตรเลียจะนำไปสู่ความไม่มีเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก⁴¹

สถานการณ์ที่กำลังดำเนินในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเป็นสถานการณ์ที่ปราศจากเสถียรภาพ ซึ่งส่งผลให้ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคจำต้องเสริมสร้าง

---

³⁹ Lincoln Feast, “Obama Boosts U.S. Military in Australia, Reassures China,” [Online]. 26 February 2012. Available from: <http://www.reuters.com/article/2011/11/16/us-usa-australia-idUSTRE7AF0F220111116>

⁴⁰ Li Zhenyu, “China Reacts to New US Military Base in Australia,” [Online]. 26 February 2012. Available from: <http://english.peopledaily.com.cn/90883/7651434.html>

⁴¹ Stephen McDonnell, “China, Indonesia Wary of US Troops in Darwin,” [Online]. 2011. Available from: <http://www.abc.net.au/news/2011-11-17/china-indonesia-wary-of-us-troops-in-darwin/3675866>

ศักยภาพของกองทัพเพื่อเตรียมพร้อมรับมือต่อสถานการณ์ความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ดังเช่นในห้วงระยะเวลาระหว่างปี ค.ศ. 2000–2010 ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกได้เพิ่มสัดส่วนงบประมาณด้านการพัฒนา ศักยภาพกองทัพในระดับที่สูงขึ้น⁴²

งบประมาณด้านการทหารในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

ตารางต่อไปนี้เป็นรายการแสดงงบประมาณทางการทหารของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจำนวน 17 ประเทศ ระหว่างปี ค.ศ. 2000–2010 และมูลค่าการใช้งบประมาณทางการทหารได้ใช้หน่วยวัดเป็นค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ

จากตารางจะเห็นได้ว่า ในแนวโน้มที่ระบบระหว่างประเทศกำลังอยู่ในช่วงภาวะการเปลี่ยนผ่านจากระบบขั้วอำนาจเดียวไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจอันส่งผลให้เกิดภาวะความไม่แน่นอน ดังนั้น ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณด้านการทหาร เพื่อให้สามารถจัดหายุทธโศภณทั้งทางบก ทางเรือ ทางอากาศ และการพัฒนาระบบการป้องกันประเทศ ที่จะสามารถตอบสนองภารกิจด้านความมั่นคง ป้องกันและป้องปรามความขัดแย้ง ทั้งนี้จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าจีน สหรัฐฯ ญี่ปุ่น รัสเซีย ฯลฯ ได้มีการใช้งบประมาณทางการทหารที่สูงขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในช่วงศตวรรษที่ 21 ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะเป็นภูมิภาคที่จะมีผลต่อความเป็นไปของระบบระหว่างประเทศ เนื่องจากจะเป็นภูมิภาคที่จีนและสหรัฐฯ ต้องช่วงชิงให้อยู่ภายใต้การควบคุมให้ได้ ทั้งนี้ จะขอยกตัวอย่างของการพัฒนาขีดความสามารถทางการทหารของประเทศในภูมิภาคที่สำคัญ ดังนี้

---

⁴² The SIPRI Military Expenditure Database. [Online]. 2011. Available from: <http://milexdata.sipri.org/result.php4>

ประเทศ	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
บรูไน	254	234	249	260	205	249	260	268	336	331	327
กัมพูชา	86	78.4	71.9	72.3	70.1	70.6	76.5	85.5	142	168	154
อินโดนีเซีย	2,242	2,367	2,486	3,319	3,653	3,571	3,802	4,131	4,903	4,702	6,009
ลาว	16.4	15.9	14.8	12.8	12.1	11.7	11.9	11.8	17.6	18.4	-
มาเลเซีย	1,677	2,086	2,370	3,022	2,917	3,120	3,054	3,409	4,199	3,881	3,259
เมียนมาร์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ฟิลิปปินส์	853	794	833	920	857	865	880	1,034	1,342	1,321	1,486
สิงคโปร์	4,631	4,741	4,999	5,048	5,413	5,464	5,670	5,806	7,293	7,743	7,651
ไทย	1,982	2,063	2,087	2,058	1,962	1,977	2,060	2,569	4,115	4,907	4,336
เวียดนาม	-	-	-	910	906	945	1,112	1,274	2,186	2,401	2,410
จีน	32,100	39,500	45,900	49,800	55,200	62,100	72,900	84,100	92,700	110,110	114,300
ญี่ปุ่น	51,755	52,314	52,844	52,954	52,470	52,270	51,616	50,905	50,221	51,008	51,420
เกาหลีใต้	16,242	16,711	17,171	17,755	18,535	20,047	20,778	21,717	23,138	24,372	24,270
ไต้หวัน	7,984	8,146	7,424	7,846	8,230	7,870	7,419	7,946	8,470	9,008	8,535
ออสเตรเลีย	12,791	13,301	13,870	14,123	14,705	15,222	16,038	17,023	17,643	18,963	19,799
รัสเซีย	25,977	28,833	32,035	34,080	35,454	38,669	42,317	45,908	50,937	53,330	52,586
สหรัฐฯ	375,893	378,925	425,471	484,255	527,799	552,966	561,555	576,294	618,940	668,604	687,105

Source: <http://milexdata.sipri.org/result.php4>

จีน นอกจากการที่จีนจะสามารถต่อเรือบรรทุกเครื่องบิน “Varyag” ลำแรกได้แล้ว จีนยังได้พัฒนาอุตสาหกรรมการทหารในประเทศให้มีความทันสมัย ตัวอย่างสำคัญได้แก่ การที่จีนได้ผลิตเครื่องบินรบ J-20 (เครื่องบินล่องหน) การผลิตเครื่องบินรบ J-10 ซึ่งมีสมรรถนะเหนือว่าเครื่องบินรบ F-16 ของสหรัฐฯ การผลิตเครื่องบินรบ J-15 (เครื่องบินรบขับไล่โจมตี) การผลิตขีปนาวุธทำลายดาวเทียม การพัฒนาโครงการด้านอวกาศ การพัฒนาศักยภาพของเรดาร์ การพัฒนาศักยภาพของจรวดนำวิถีให้มีความทันสมัย การผลิตเรือยกพลขึ้นบก การผลิตเรือดำน้ำนิวเคลียร์ หรือการสั่งซื้อเรือพิฆาตติดขีปนาวุธนำวิถีและเรือพิฆาตผิวน้ำชั้น “Sovremenny” จากรัสเซียเป็นจำนวนหลายลำ⁴³

สหรัฐฯ ได้เตรียมการที่จะวิจัยและพัฒนาระบบการโจมตีประเทศคู่พิพาทได้อย่างฉับพลัน (Prompt Global Strike) โดยการใช้อาวุธแบบแผนระบบใหม่ (conventional weapon ซึ่งเป็นอาวุธที่ไม่ใช่อาวุธนิวเคลียร์) การโจมตีประเทศคู่พิพาทอย่างฉับพลันด้วยอาวุธแบบแผน (Conventional Prompt Global Strike) จะส่งผลให้สหรัฐฯ มีสมรรถนะที่จะโจมตีประเทศคู่พิพาทด้วยอาวุธแบบแผนขนาดใหญ่ต่อพื้นที่เป้าหมายทางการทหารทุกพื้นที่ในโลก ด้วยความเร็วภายในเวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง⁴⁴

---

⁴³ “Hangzhou Type 956 Sov-Sovremenny,” [Online]. 27 February 2012. Available from: <http://www.globalsecurity.org/military/world/china/haizhou.htm>

⁴⁴ Peter J Brown, “US’s Strike Catches China Off Guard,” [Online]. 27 February 2012. Available from: <http://www.atimes.com/atimes/China/LB04Ad01.html>

ดังนั้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายความมั่นคงของจีนในช่วงศตวรรษที่ 21 ต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่จีนจะดำเนินนโยบายที่แข็งแกร่ง ปราศจากการประนีประนอม นโยบายความมั่นคงที่แข็งแกร่งของจีนจะมีผลให้สหรัฐฯ จะต้องดำเนินนโยบายปิดล้อมจีนผ่านมาตรการเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน จีนจะตอบโต้นโยบายปิดล้อมของสหรัฐฯ โดยการนำพลังความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจมาเป็นปัจจัยในการพัฒนาขีดความสามารถทางการทหารของจีนให้มีศักยภาพที่เพิ่มสูงขึ้นเพื่อให้สามารถปกป้อง และบรรลุผลประโยชน์ของจีนในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

